

Cañada de los Pájaros – Soutěska ptáků

Uprostřed odlehlých končin jihozápadní Andalusie, zhruba 25 km na jih od španělského města Sevilla, se nachází park zaměřený na chov ptáků a záchrané reintrodukční projekty s názvem Cañada de los Pájaros (Soutěska ptáků). Dostat se sem můžete automobilem ze Sevilly přes San Juan de Aznalfarache, Coria del Río a Pueblo del Río – malá městečka na břehu řeky Guadalquivir. Do Pueblo jezdí ze Sevilly také autobus v rámci tzv. Consorcio de Transportes (nejde tedy o klasickou meziměstskou dopravu, nýbrž o speciální příměstské linky). Park leží asi 8 km jižně od Pueblo.

Celý objekt vznikl v prostoru bývalé šterkovny v r. 1986, kdy se manželé Plácido a Maribel Adriánovi rozhodli v prostoru plném náletové vegetace vybudovat soustavu rybníků. Prvotní myšlenkou byl reintrodukční program na záchranu lysky hřebenaté (*Fulica cristata*, z řádu krátkokřídlí – *Gruiformes*), která byla počátkem 90. let 20. stol. v Evropě téměř na vyhynutí.

Lyska hřebenatá je afro-evropský druh, jehož populace je soustředěna do dvou vzájemně oddělených subpopulací – jižní žije v etiopském regionu (subsaharská Afrika) a palearktická obývá severní Maroko a několik lokalit na středozezemním pobřeží Španělska. Tento pták se velice podobá i u nás hojně lysce černé (*F. atra*). Až při detailním pozorování je patrný mírně odlišný tvar zobáku a jeho modrý nádech (lyska černá má nádech zobáku růžový). V době rozmnožování mají dospělí jedinci obou pohlaví na hlavě rudý hřeben („roh“). Lyska hřebenatá je méně nápadná než lyska černá, žije skrytějším životem a její hla-

sový projev se liší. Ve volné přírodě vyžaduje její určení (zejména s dalekohledem) více zkušeností. V terénu to může být mnohdy obtížné i pro zkušeného ornitologa, zvláště u „bezrohých“ nerozmnožujících se jedinců. Záměna s běžnou lyskou černou je proto snadná. Dalším matoucím faktem může být, že lysky hřebenaté někdy vytvářejí smíšená hejna s lyskami černými (s převahou hojnějšího druhu). Problém pak nastává hlavně v průběhu lovecké sezony, kdy mohou být vzácní ptáci neúmyslně zastřeleni, což byla jedna z příčin, která dovedla koncem 20. stol. tento druh na evropském kontinentu na pokraj vyhynutí. Druhou příčinou pak byla ztráta přirozeného životního prostředí.

První ptáci v parku Cañada de los Pájaros pocházeli z marocké populace. Díky efektivnímu programu reintrodukce se lyska hřebenatá v Andalusii dnes rozmnožuje již nejen v národním parku Coto de Doñana, ale i na dalších třech lokalitách. Dodnes bylo odsud do přírody vypuštěno

přes 600 ptáků. Lysky jsou pro tento účel značeny silnými plastovými krčními límcí pro snazší identifikaci. Zatímco u lysěk hřebenatých je krční límeček bílý s černými písmeny, označené lysky černé mají černý límeček s bílými písmeny. Mimo Cañada de los Pájaros chovají údajně tohoto ptáka v zajetí i v reintrodukčním centru La Albufera de València.

Rezervace v současné době žije pouze z příjmů od návštěvníků a poplatků od fotografů, tj. bez jakékoli státní finanční podpory, i když spolupracuje s několika vědeckými institucemi včetně univerzity v Seville a vznikají zde některé diplomové a dizertační práce. Celý park tvoří soustava rybníků, které ale v průběhu horkého mediteránního léta téměř vysychají, takže většina ptáků se odsud stěhuje. Na centrálních rybnících přebývají desítky druhů, z čehož některé jsou zde původní a jiné ne. Vzniká tak opravdu pestrá směsice, kde lze najít od původních a divokých, přes polodivoké populace všechno až po exotické druhy. Ty mají ovšem velmi dobře kontrolovaný pohyb pravidelnou úpravou křídel, aby nedocházelo k únikům. Cílem vysokého počtu exotických ptačích druhů chovaných v parku je přitáhnout další návštěvníky a tím i zvýšit finanční příjmy zařízení.

Mezi druhy původní patří volavka rusohlavá (*Bubulcus ibis*), jejíž kolonie měla v době mé návštěvy v září hnízdění už za sebou, oproti kvakošům nočním (*Nycticorax nycticorax*) žijícím i ve střední Evropě. Na vodní hladině dominují vrubozobí – několik druhů hus a nepřeborné množství kachen. Z nich jsou dva druhy zapojeny do dalšího programu rozmnožování za účelem vysazování zpět do přírody – čírka úzkozobá (*Marmaronetta angustirostris*) a kachnice bělohlavá (*Oxyura leucocephala*). Oba druhy žijí v Evropě pouze ve Španělsku, několik populací je i ve středoasijské Asii a v severní Africe. Současná světová populace čírky úzkozobé se odhaduje na 14–26 tisíc párů, u kachnice bělohlavé na 8–13 tisíc párů. Největším ohrožením je destrukce původních biotopů, u kachnice bělohlavé se na nízkých početních stavech podepsal intenzivní lov

a v posledních letech i křížení s vysazenou kachnicí jamajskou (*O. jamaicensis*).

Z ostatních skupin zde žijí polodivocí plameňáci růžoví (*Phoenicopterus roseus*), čáp bílý (*Ciconia ciconia*) a ve Španělsku velmi vzácný a ceněný čáp černý (*C. nigra*). Společnost jim dělá několik jeřábů popelavých (*Grus grus*). V celém parku je v současné době 15 exemplářů tohoto druhu – někteří pocházejí z domácích odchovů, jiní sem byli jako postižení jedinci dovezeni z jiných oblastí Španělska. Cílem chovu jeřába popelavého je řízená introdukce do oblasti Soutěsky ptáků. Program, který začínal od jediného páru, trvá už asi 10 let a za tuto dobu se podařilo odchovat pouze 9 jedinců jeřába (rozmnožování v lidské péči je u těchto ptáků problematické). U dvou párů vypuštěných na svobodu bylo zaznamenáno hnízdění, mláďata ale bohužel nepřežila. Jeřábí v prostorách parku nemají upravená křídla, takže mohou kdykoli odletět a zase se vrátit. Proto není udivující, že jsou dobře zvyklí na člověka a nejsou agresivní, jako to lze občas pozorovat u některých jeřábů chovaných v zajetí.

Mimo areál rybníků se nachází několik voliér – v prostorné voliře pro brodivé ptáky lze spatřit jihoamerického ibise rudého (*Eudocimus ruber*) a evropské druhy ibis hnědý (*Plegadis falcinellus*), kolpík bílý (*Platalea leucorodia*), volavka stříbřitá

(*Egretta garzetta*) a vlasatá (*Ardeola ralloides*), i mladé volavky červené (*Ardea purpurea*). Z bahňáků se objevuje racek tenkozobý (*Larus genei*) a čejka jihoamerická (*Vanellus chilensis*).

Sousední dvě menší voliéry patří především zpěvnému ptactvu. Kromě relativně snadno chovatelných zrnokřavých druhů, např. konopky obecné (*Carduelis cannabina*) a hýla obecného (*Pyrrhula pyrrhula*), tu žijí i obtížněji chovatelné hmyzožravé druhy – rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*), který se tu již i rozmnožil, pěnice bělohrdlá (*Sylvia melanocephala*), několik vlaštovek obecných (*Hirundo rustica*) a dvě vlaštovky pohorské (*Ptyonoprogne rupestris*). Kolekci rozšiřuje žluva hajní (*Oriolus oriolus*), několik tropických druhů a vzácný vrabec pokřovní (*Passer hispaniolensis*), kterého se Adriánovi snaží vysazovat zpět do přírody. Jeho areál rozšíření zahrnuje státy Středomoří a navazující pás středozápadní Asie. Přestože se celosvětová populace těchto ptáků označuje za stabilní, ve Španělsku nejde o běžně se vyskytující druh. Navíc v některých oblastech dochází k hybridizaci s vrabcem domácím (*P. domesticus*). Při krmení hmyzožravých ptačích druhů v parku používají kombinovanou pícninu, krmivo pro kočky, telecí srdce a ovoce. V noci u voliér zůstává rozsvícené světlo, aby mohli ptáci lovit přilákaný hmyz.

1 Přepouštěcí výběh pro lysky hřebenaté (*Fulica cristata*) v parku Cañada de los Pájaros, odkud mohou ptáci navštívit okolí a zase se vrátit do bezpečí hustých porostů vodních hyacintů.

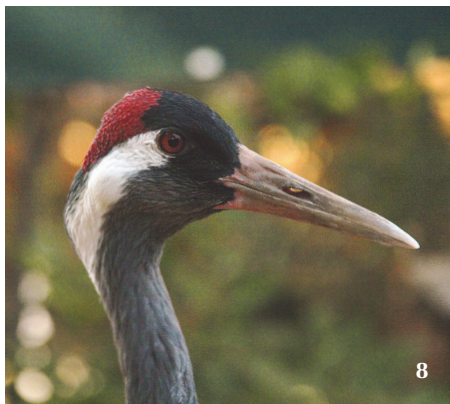
2 Lyska hřebenatá ve svatebním šatu
3 Určování dvou podobných druhů lysek u nedospělých jedinců nebo mimo období rozmnožování může být v terénu nesnadné. Zleva: lyska hřebenatá, lyska černá (*F. atra*), mladý chřástal ypecaha (*Aramides ypecaha*), dvě lysky černé a vpravo skupina lysek hřebenatých. Determinačním znakem je barva zobáku – lysky hřebenaté jej mají s modrým nádechem, zatímco lysky černé s růžovým. Lysky černé mají také špičatější ústní koutek.

4 Kromě lysek hřebenatých se v parku rozmnožuje i vzácná světle hnědá čírka úzkozobá (*Marmaronetta angustirostris*). Spolu s ní jsou na obr. tmavě hnědí poláci malí (*Aythya nyroca*) a lyska hřebenatá. Všechny uvedené druhy patří ke kriticky ohroženým zástupcům evropské avifauny.

5 Hlavní laguna v období sucha s nižším stavem vody. Některé rybníky jsou úplně vyschlé, protože park nemá na doplňování vody dostatek financí.
6 I když je pěnkava jíkavec (*Fringilla montifringilla*) severský pták, jeho chov v teplých krajích není nereálný. Na obr. dospělá samice

7

8

9

10

11

7 Mladý polodivoký plameňák růžový (*Phoenicopeterus roseus*) s nedobarveným zobákem

8 Samice jeřába popelavého (*Grus grus*), kterého se ve stanici podařilo také rozmnožit.

9 Mladý chřástal ypecaha (*Aramides ypecaha*). Tento druh pochází z Jižní Ameriky. Chřástalové dělají v parku spolehlivé hlídače před zloději.

10 Kalandra zpěvná (*Melanocorypha calandra*) ze Středomoří. Skřivanovití ptáci se chovají jen výjimečně.

11 V Cañada de los Pájaros bývá v průběhu suchého léta údajně „velmi málo“ ptáků oproti zimě. Snímky P. Suvorova

Z nepěvců jsou ve voliérách pravděpodobně nejméně atraktivní mláďata bukáčka malého (*Ixobrychus minutus*) a tři druhy chřástalů: kropenatý (*Porzana porzana*), nejmenší (*P. pusilla*) a žlutozobý (*Amaurornis flavirostris*), které je ale v přistíněných voliérách obtížné uvidět. Nad klecemi pěvců je průchozí odchovna pro stepokury krásné (*Pterocles alchata*) a ouhorlíky stepní (*Glareola pratincola*), v jejichž společnosti jsem našel i americkou tinamu tataupa (*Crypturellus tataupa*).

Nepřístupná část parku slouží k odchovu lysek hřebenatých. Základnu tvoří komplex tří prostorných voliér, k nimž přiléhají dva otevřené výběhy s rybníčky velmi hustě prorostlémi trsy tokozelky vodního hyacintu. V jednom z otevřených výběhů jsou australská husice kuří (*Cereopsis novaehollandiae*), evropská labuť velká (*Cygnus olor*) a jihoamerické labutě – černočrklá (*C. melanocoryphus*) a koskoroba (*Coscoroba coscoroba*). V prostoru voliér je asi 150 lysek hřebenatých, mezi nimiž se občas mihne i lyska černá, takže se lze naučit rozeznávat tyto druhy i v době, kdy lysky hřebenaté nemají hřeben, protože většina mladých ptáků jej nemá. Tyto voliéry jsou jakýmsi přestupným místem pro mladé lysky, venkovní výběhy slouží jako uvycací. Ptáci jsou postupně vypouštěni bez uprav křídel do výběhu, odkud mohou přeletět plot. Vždy mají ale možnost vrátit se do bezpečí parku. Tímto způsobem manželé Adriánovi odchovávají lysky již několik let a díky postupnému zvykání si na okolní prostředí reintrodukční program funguje.

V hejnu lysek se mihne i pár slípek modrých (*Porphyrio porphyrio*), které se zde velmi dobře množí. Tento zajímavý druh rovněž z řádu krátkokřídlých z jihu Evropy ojedinele zalétne i do střední Evropy – zatím čtyřikrát byla slípka modrá zaznamenána i na našem území. Zmínit můžeme také chovné hejno jihoamerického ibise bílého (*Eudocimus albus*), který se v zoologických zařízeních nechová často.

V sousedství voliér pro lysky je malé prostranství s řadou klecí určených několika druhům papoušků, dvěma druhům bažantů rodu *Polyptreton* a páru vzácného hoko přilbového (*Pauxi pauxi*). Na přilehlých rybnících plavou tucty běžně chovaných vrubozobých, mezi jinými i husice rajská (*Tadorna variegata*) a australská (*T. tadornoides*). V mokřadních voliérách jsou hlavně evropské druhy, určené k reprodukci. Zajímavá je malá skupinka divoké formy jihoamerické pižmovky velké (*Cairina moschata*). V dvojvoliéře bahňáček v expoziční části parku doplňuje kolekci chřástalovitých slípka Allenova (*Porphyrio alleni*). Kromě několika druhů kulíků a jespáků ještě stojí za zmínku dvě samice kolihy malé (*Numenius phaeopus*). Pro děti jsou určitě atraktivní ochočení nandu pampoví (*Rhea americana*) nedaleko hlavního vchodu, kde je i několik velkých a prostorných, leč poloprázdných voliér s jihoamerickým guanem modrohrdlým (*Pipile cumanensis*) a mohutným samcem jeřába popelavého.

Mezi návštěvníky z Andalusie je park populární, ale zbytku Evropy zůstává Cañada de los Pájaros do značné míry utajena, což je škoda, protože má značný potenciál pro spolupráci s jinými zoologickými zařízeními. Navzdory jednoduchým expozicím, střídavému vzhledu a vybavení ovlivněnému nedostatkem financí je zde vidět velký kus práce věnované záchranným programům několika druhů ptáků. Pokud vás tento příspěvek zaujme, můžete se podívat na stránky parku (www.canadadelospajaros.com) nebo navštívit online galerii, kde mám na fotografiích dokumentovanou ptačí diverzitu celého parku (<http://quetzalcoatlus.webnode.cz/photogallery/animals-in-the-captivity-zvirata-v-umelych-chovech/europe-evropa/spain-spanelsko/>). Úplně nejlepší ale bude, když se tam zajedete osobně podívat.